

Hyväksytty hallituksen kokouksessa 22.7.2010

1 Johdanto

Vastuu maailmasta ja sen ihmisistä kuuluu kaikille. Vaurauden epätasainen jakautuminen ja ilmastonmuutoksen aiheuttamat tuhot ajavat tulevaisuudessa yhä suuremman joukon ihmisiä liikkeelle. Valtionrajojen katoaminen taloudessa lisää opiskelijoiden ja työntekijöiden liikkumista maasta toiseen. Suhtautuminen kasvavaan maahanmuuttoon onkin yksi tärkeimmistä tulevaisuuden yhteiskuntaa muokkaavista tekijöistä. Kestävintä ja varminta maahanmuuttopolitiikkaa on rakentaa turvallista ja osallistavaa yhteiskuntaa ja toimia maailmanlaajuisesti ihmisten elämänlaadun parantamiseksi. Tarvitsemme näkemyksen toimivasta yhteiskunnasta, jossa erilaiset elämäntyyliä ovat mahdollisia. Tarvitsemme luovuutta etsiä toimivat keinot kotoutumisen onnistumiseksi ja rohkeutta ottaa vastaan tänne tulijat, oli maahantulon syynä sitten sota, työ tai rakkaus. Maahanmuuttopolitiikan lähtökohdaksi on otettava globaali vastuu, ei menneeseen maailmaan kuuluva kansallinen etu.

2 Yli rajojen - neljä reittiä Suomeen

Liikkumisen rajoittaminen luo eriarvoisuutta. Yritykset rajoittaa ihmisten liikkuvuutta aiheuttavat monia ongelmia, kuten ihmiskauppaa ja turhia kuolemia. Vapaa liikkuvuus on tärkeää muidenkin kuin Schengen-maiden välillä ja liikkumista rajoittavia esteitä tulee purkaa.

2.1 Töihin ja opiskelemaan

Väestön ikääntyessä Suomi tulee tarvitsemaan maahanmuuttajia. Tämä korostuu tulevaisuudessa, kun huoltosuhde heikkenee ja työmarkkinoilta poistuu enemmän ihmisiä kuin sinne tulee. Jotta Suomeen saadaan riittävästi työvoimaa, täytyy Suomesta tehdä houkuttelevampi kohde ulkomaalaisille työntekijöille. Tähän tarvitaan onnistunutta kotouttamispolitiikkaa ja monikulttuurista ilmapiiriä.

Työperäistä maahanmuuttoa tarvitaan kaikkien koulutustasojen ammatteihin lähihoitajista ja bussikuskeista lääkäreihin ja tutkijoihin. Myös väliaikaisilla oleskeluluvilla Suomessa olevilla ulkomaalaisilla on oltava oikeus tehdä töitä Suomessa. Tämä vähentäisi sekä valtion menoja että parantaisi oleskeluluvan saaneiden ihmisten elämänlaatua.

Työperäinen maahanmuutto ei saa kuitenkaan johtaa aivovuotoon, jossa kehitysmaista kuoritaan kermat päältä. Työntekijöitä julkiselle sektorille rekrytoitaessa on otettava huomioon lähtömaan tilanne siten, ettei sinne synny pulaa koulutetusta työvoimasta.

Hetkelliset heilahtelut työllisyystilanteessa eivät ole syy ulkomaalaisille myönnettävien työlupien määrän vähentämiseen. Merkittävä osa kotimaan työttömyydestä on rakenteellista eikä ole syytä olettaa, että kaikkiin työpaikkoihin olisi edes mahdollista rekrytoida syntyperäisiä suomalaisia. Samalla maahanmuutto on niin hidasta, että nykypäivän toimet näkyvät vasta vuosien kuluttua.

Ulkomaisille opiskelijoille määrättävät lukukausimaksut tekevät Suomesta nykyistäkin vähemmän houkuttelevan opiskelupaikan. Lukukausimaksukokeilusta EU/ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille on luovuttava välittömästi. Suomessa opiskelevia ulkomaalaisia on kannustettava jäämään valmistuttuaan Suomeen töihin. Sitä edistävät mahdollisimman joustavat oleskelulupakäytännöt sekä työllistymisen esteiden, kuten epätarkoituksenmukaisten kielitaitovaatimusten ja rakenteellisen syrjinnän purkaminen. Ulkomailla suoritettut tutkinnot ja muu koulutus on aina huomioitava ja tunnustettava todellisessa mitassaan. Tarvittaessa ulkomailla suoritettu tutkinto on voitava päivittää suomalaiseksi riittävällä täydennyskoulutuksella.

2.2 Pakolaisleiriltä kohti tulevaisuutta

Suomi ottaa vuosittain niin sanottuina kiintiöpakolaisina maahan maksimissaan 750 pakolaisleireiltä valikoitua henkilöä, joilla on YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n myöntämä pakolaissstatus. Kiintiötä on kasvatettava ainakin 1000 henkeen vuodessa, jolloin se olisi väkilukuun suhteutettuna samaa tasoa Ruotsin kanssa. Pakolaisten valinnassa on otettava huomioon sekä leireillä heikoimmassa asemassa olevat että ne, joilla on parhaat mahdollisuudet hyödyntää Suomessa ammattitaitoaan. Pakolaisvalinta ei saa johtaa siihen, että vain koulutetuimmat ja terveimmät pelastetaan Suomeen.

2.3 Turvapaikkaa etsimässä

Turvapaikan hakeminen eli turvan etsiminen vieraasta valtiosta vainon, köyhyyden, sodan tai ympäristökatastrofien vuoksi on lukuisille hädänalaisille ainoa keino elämisen arvoiseen elämään. Euroopan unionin alueelle saapuu vuosittain runsaat 200 000 turvapaikanhakijaa, joista Suomeen tulee muutamia tuhansia. Suomen ja Euroopan unionin täytyy tehdä vastuullista turvapaikkapolitiikkaa, jossa ilmeiset väärinkäytökset estetään, mutta inhimilliselle hädälle ei koskaan ummisteta silmiä. Turvapaikanhakijoita tulee kohdella kuten muitakin ihmisiä.

2.3.1 Turvapaikkapolitiikka EU:n tasolla

Jotta Dublinin sopimukseen perustuva Euroopan unionin turvapaikkajärjestelmä voisi toimia, EU:n jäsenvaltioiden turvapaikkapolitiikan on oltava yhtenäistä ja riittävästi resursoitua. Toimiva järjestelmä edellyttää turvapaikanhakijoiden tarkoituksenmukaista sijoittamista unionin alueelle ja turvapaikkakustannusten tasaista jakoa EU:n jäsenvaltioiden kesken. Unioni tarvitsee myös yhteisen turvapaikkaviranomaisen, joka aidosti noudattaa EU:n yhteisvastuun ja ihmisoikeuksien periaatteita. Kielteinen turvapaikkapäätös tulee unionissa tehdä vain, jos päätöksen kohde voidaan palauttaa lähtömaahansa turvallisesti ja vailla vaaraa epäinhimillisestä kohtelusta.

On kestävämpiä, että romanien kaltaiset kansalliset vähemmistöt joutuvat lähtemään joistakin EU-maista ja etsimään turvapaikkaa muualta EU:n alueelta. Unionin on tiukalla politiikalla ja tarvittaessa sanktioita käyttämällä pysäytettävä romanien syrjintä ja sorto Itä-Euroopassa.

2.3.2 Turvapaikkapolitiikka Suomen tasolla

Vaikka turvapaikanhakijoiden määriä on aihetta seurata, turvapaikkojen myöntämisessä ylivoimaisesti tärkeintä on tarjota suojelua sitä tarvitseville. Turvapaikanhakijoita tulee Suomeen vähän verrattuna muihin Euroopan maihin.

Viime vuosina turvapaikkahakemusten käsittely on ollut aivan liian hidasta. Odottaminen on turvapaikanhakijoille raskasta ja haaskaa sekä inhimillisiä että taloudellisia resursseja. Hakijan ei koskaan tule joutua odottamaan turvapaikkapäätöstä paria kuukautta kauempaa. Nopeutettu käsittely ei kuitenkaan saa johtaa turvapaikanhakijan oikeusturvan heikkenemiseen. Olojen vastaanottokeskuksissa on oltava kotoutumiseen ja aktiivisuuteen kannustavat. Lisäksi turvapaikanhakijoille on tarjottava jo hakuvaiheessa kielenopetusta, työhönvalmennusta ja muunlaista kotouttamista. Merkittävä osa heistä jää Suomeen, ja koulutuksen myötä mahdollisuudet työllistyä parantuvat radikaalisti. On kaikkien etu, että maahantulija työllistyy nopeasti. Turvapaikanhakijoiden työtekokiellosta on enemmän haittaa kuin hyötyä.

Jokaisella Suomeen tulleella, myös niin sanotuilla laittomilla maahanmuuttajilla, on oltava oikeus hakea turvapaikkaa. Turvapaikkapuhutteluissa ja turvapaikkapäätöksiä tehtäessä pitää huomioida muun muassa kulttuurieroista johtuvat kommunikaatio-ongelmat ja aiemmat, mahdollisesti traumaattiset viranomaiskokemukset. Viranomaisten käytössä olevan maatiedon on oltava avointa ja perustuttava luotettavaan kulttuuriasiantuntijatietoon. Oikeusturvan kannalta kyseenalaiset käytännöt, kuten käännytysten täytäntöönpano ennen asiasta tehtyjen keskeytyspyyntöjen oikeuskäsittelyä, on pikimmiten korvattava toimivammilla järjestelyillä.

Ulkomaalaisten käännytystä edeltävä säilöönottokäytäntö on korvattava tilanteen mukaan esimerkiksi ilmoittautumisvelvollisuudella, matkustusasiakirjojen luovuttamisella etukäteen viranomaiselle tai vakuuden asettamisella.

2.4 Rakkauden ja elämän perässä

Maista ja kulttuureista toisiin liikkuminen on globalisaation mukanaan tuoma hieno mahdollisuus, jonka tulisi olla kaikkien käytettävissä. Kaikilla maailman ihmisillä on yhtäläinen oikeus matkustella ja nähdä maailmaa, jos heillä siihen on resursseja ja tarvetta. Nykyinen viisumikäytäntö kuitenkin asettaa eri maiden kansalaiset eriarvoiseen asemaan sen suhteen, kuinka vaikeaa tai helppoa esimerkiksi Suomeen matkustaminen on. Myös kehitysmaiden asukkailla on oltava oikeus matkustaa EU-alueelle yhtä helposti kuin yhdysvaltalaisilla tai australialaisilla. Vähintään on perusteltava avoimesti, miksi jonkun maan kansalaisella täytyy olla Suomeen tai EU-alueelle tullessaan viisumi ja jonkun toisen EU:n ulkopuolisen maan kansalaisella ei.

Nykyinen ulkomaalaislaki tarjoaa Maahanmuuttovirastolle erittäin runsaasti harkintavaltaa päätettäessä maahanmuuttajan oikeudesta jäädä Suomeen esimerkiksi arvioitaessa henkilön siteitä Suomeen. Muun muassa parisuhteen olemassaolon arvioinnissa sovelletaan usein hyvin jyrkkiä ja arkijärjelle vieraita kriteerejä - jonkun tunteita toista ihmistä kohtaan kun on vaikea objektiivisesti todentaa. Tällaiset arviointikäytännöt asettavat eri maista tulevien ihmisten tunteet ja niiden ilmaisutavat eriarvoiseen asemaan. Näennäisen mielivallan ehkäisemiseksi lainsäädännöstä on tehtävä näiltä osin selvempää ja avoimempaa. Kaikki yksilöön kohdistuvat päätökset on perusteltava kunnolla ja maahanmuuttoviraston ja tuomioistuinten on käytettävä niille jäävää harkintavaltaa johdonmukaisesti ja inhimillisesti.

Maahanmuuttajien perheen yhdistämiskäytännöt puhuttavat paljon. On totta, että järjestelmää käytetään välillä väärin. Suhteessa siihen, kuinka paljon sitä käytetään oikein ja kuinka paljon perheitä se todellisuudessa yhdistää, väärinkäytökset ovat kuitenkin melko merkityksettömiä.

3 Osaksi yhteiskuntaa - kotouttaminen ja kotoutuminen

Onnistunut kotouttaminen on kestävä maahanmuuttopolitiikan peruskivi. Kotouttamiseen tuovat haasteita Suomeen saapuvien maahanmuuttajien hyvin erilaiset lähtökohdat ja kulttuurit. Lukuisat tekijät aina maahanmuuttajan iästä, sukupuolesta ja maahanmuuton syystä elinympäristöön Suomessa vaikuttavat kotoutumiseen. Kotouttamispolitiikan suunnittelussa on otettava eri ryhmien erilaiset tarpeet huomioon sekä lainsäädännössä että kotouttamista edistävässä työssä. Vastuuta maahanmuuttajien kotoutumisesta ja integroitumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan ei voi kohdistaa vain yhdelle taholle, vaan niin valtion, kuntien, työnantajien, kolmannen sektorin, asuin- ja työyhteisöjen kuin maahanmuuttajien itsensäkin panosta tarvitaan.

Kotoutuminen onnistuu parhaiten, kun se käynnistyy mahdollisimman pian maahanmuuttajan Suomeen saapumisen jälkeen. Tavoitteena on aina oltava maahanmuuttajan itsenäinen ja tasa-arvoinen asema syntyperäisiin suomalaisiin nähden. Tähän sisältyvät keskeiset kielelliset ja yhteiskunnalliset valmiudet.

3.1 Koulutus

Maahanmuuttajien koulutus tulee hoitaa huolella, koska se on ensiarvoisen tärkeää kielenoppimisen, työnsaannin ja yhteiskunnassa toimimisen kannalta.

Maahanmuuttajille tulee tarjota monipuolista koulutusta, jonka perimmäisenä tavoitteena on kotoutuminen. Tulijoiden koulutustaustat ovat hyvinkin erilaiset - osa on opiskellut korkeakoulutasolla, toiset eivät ollenkaan. Erilaiset ryhmät tarvitsevat yksilöllistä koulutusta, jota toteutetaan erityisesti kyseisiä ryhmiä varten laadittujen opetussuunnitelmien perusteella.

Maahanmuuttajille on saatava perus-, jatko- tai täydennyskoulutusta aiemmin hankittu osaaminen huomioon ottaen. Tarvittaessa aikuisikäisenkin on saatava perustason koulutusta Suomessa, jos hän ei ole sitä aikaisemmin lainkaan saanut. Kuntien on myös järjestettävä maahanmuuttajanuorille suunnattuja kotimaisen kielen valmennuskursseja kaikenlaisia toisen asteen opintoja varten. Kunnilla täytyy olla velvollisuus peruskoulutasoisen opetuksen järjestämiseen kaikille. Koulutuksen resurssit pitää varmistaa.

3.2 Kielen opetus

Kielen osaaminen on erittäin tärkeää suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumisen ja kotoutumisen kannalta ja jommankumman kotimaisen kielen osaamista tarvitsevat lähes kaikki maahan tulleet. Kielen opetukseen on panostettava ja jokaisella maahanmuuttajalla tulee olla siihen subjektiivinen oikeus.

Erityisen tärkeää maahanmuuttajan kielitaito on työelämän kannalta: kielitaidottoman on lähes mahdotonta työllistyä, mikä taas on yksi tärkeimmistä edellytyksistä todelliselle kotiutumiselle. Huomiota on kiinnitettävä myös työperäisten maahanmuuttajien kielitaitoon ja siihen, että heillekin tarjotaan kielikoulutusta, vaikka työkieli olisikin jokin muu kuin suomi tai ruotsi.

Syrjäytymisen torjunnan, kielen oppimisen ja opiskelumotivaation kannalta on tärkeää, että maahanmuuttaja pääsee kielikurssille mahdollisimman pian Suomeen tultuaan. Alkukartoituksen jälkeen henkilö tulee ohjata hänen tasolleen sopivalle kurssille.

Kotoutumiskoulutukseen sisältyvässä kielen opetuksessa tulee ottaa huomioon opiskelijoiden koulutustausta ja opiskelutaidot ja opetuksen tulee joustaa yksilöiden tarpeiden ja taitojen mukaan. Maahanmuuttajille annettavaan kielten opetukseen on laadittava opetussuunnitelmat ja selkeät tavoitteet.

Kielikursseista pitää tehdä houkuttelevia ja motivoivia sitomalla opetus käytännön elämään. Kielitaidon käyttäminen käytännön tilanteissa on oleellista ja esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen sisältyvään kielenopetukseen sidottu työharjoittelu on erinomainen tapa harjoitella kieltä käytännön tilanteissa.

3.3 Kolmas sektori apuna kotouttamisessa

Kolmannen sektorin työtä maahanmuuttajien kotouttamisessa on tuettava sekä taloudellisin että tiedollisin resurssein. Usein kolmannen sektorin järjestöt tarjoavat maahanmuuttajille matalan kynnyksen paikan tulla tutustumaan toisiin maahanmuuttajiin sekä suomalaisiin. Alan järjestöjen toiminta pitää varmistaa pitkällä aikavälillä eikä toiminta saa olla katkolla vuodesta toiseen.

3.4 Työllistymisen tukeminen

Maahanmuuttajien työllistymistä tulee tukea nykyistä paremmin. Maahanmuuttajalla tulee olla oikeus tehdä töitä pienimuotoisesti ilman hankalaa byrokratiaa ja kotouttamistuen menettämistä. Näin tuetaan maahanmuuttajan sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin sekä kielen ja työpaikkanormien oppimista.

Toisen kotimaisen kielen osaamisvaatimuksista julkisella sektorilla on maahanmuuttajaväestön kohdalla joustettava, kunhan varmistetaan palvelujen saatavuus molemmilla kielillä. Julkisella sektorilla työnhakijoiden kutsunta työhaastatteluihin on tehtävä anonymien hakemusten pohjalta, jotta esimerkiksi vierasperäinen nimi ei vaikeuta työnsaantia.

Maahanmuuttajien työllistymistä edistävänä toimenpiteenä yksityissektorilla on kokeiltava myös nuorten työllistymisasetelin kaltaista kannustinta. Yrittäjyyden kynnystä on madallettava tarjoamalla työ- ja elinkeinotoimistoissa erikseen palveluja ja yritysneuvontaa maahanmuuttajaväestölle.

3.5 Asuntopolitiikka

Maahanmuutto tuo konkreettisesti esille suomalaisen asuntopolitiikan epäkohtia. Kun köyhin luokka on myös ulkonäöltään erottuva, paljastuu kaupunkien sosioekonominen maantiede. Kuitenkin taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman noustessa on havaittu myös maahanmuuttajien siirtyvän lähiöiden vuokra-asunnoista kohti omistusasumista. Ghettoutuminen ei siis ole maahanmuuton ongelma vaan maahanmuuton esille nostama ongelma.

Kaavoituksella tulee estää eri taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa asemassa olevien väestöryhmien eriytyminen ja eristäminen toisistaan. Riittävästä kunnan ja valtion vuokra-asuntojen tuotannosta on huolehdittava ja vuokra-asuntoja on kaavoitettava tasaisesti eri asuinalueille.

Eri maahanmuuttajaryhmiä on kuultava myös asuntojen suunnittelussa. Usein maahanmuuttajien asumisen ongelmat liittyvät kooltaan tai pohjaratkaisuiltaan

soveltumattomiin asuntoihin. Suomalaisen keskiluokan tarpeisiin suunnattu arkkitehtuuri ei palvele kaikkia.

3.6 Sosiaali- ja terveystalvelut

Kunnan sosiaali- ja terveystalveluita koskevan tiedon on löydyttävä yhdestä paikasta maahanmuuttajan näkökulmasta esitettynä. Lisäksi kuntiin on perustettava kunnan koosta ja kunnassa asuvien maahanmuuttajien määrästä riippuen pää- tai sivutoiminen maahanmuuttaja-asiamies, jonka vastuulla on edunvalvonta ja kunnan palveluista tiedottaminen.

Sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistaminen perustulon suuntaan palvelisi myös maahanmuuttajia.

Palvelujen järjestämisessä on voitava tarvittaessa joustaa kulttuuristen käytäntöjen vuoksi, kun se ei ole palvelun laadun kannalta merkityksellistä. Esimerkiksi asiakkaalle on pyrittävä järjestämään samaa sukupuolta oleva lääkäri hänen sitä perustellusti pyytäessään.

Suomen on taattava kaikille maassa oleskeleville ihmisille elämisen perusedellytykset ja varmistettava heidän inhimillinen kohtelunsa riippumatta heidän alkuperämaastaan ja maahantulotavastaan.

3.7 Maahanmuuttajat ja rikollisuus

Oleskeluluvan tai kansalaisuuden saanutta ei saa karkottaa maasta millään perusteella. Rikollisten karkottaminen on vain ongelmien siirtämistä muihin valtioihin. Suomen on kannettava vastuu Suomessa asuvista rikollisista ja heidän on saatava suomalaisen oikeusjärjestelmän mukainen kohtelu. Sosiaalipolitiikka on maahanmuuttajienkin osalta parasta kriminaalipolitiikkaa: ehkäisemällä syrjäytymistä ja pitämällä huolta onnistuneen elämän edellytyksistä estetään maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä rikollisuutta. Yrittäjiksi aikoville maahanmuuttajille tulisi tarjota selkeää tietoa yrittämisestä, jotta he eivät ajautuisi harmaan talouden piiriin. Näissä asioissa tulee tehdä yhteistyötä viranomaisten ja maahanmuuttajajärjestöjen välillä.

Ihmiskaupalla ja rahallista etua tavoittelevalla laittoman maahanmuuton järjestämisellä pyritään käyttämään hyväksi toisten ihmisten hädänalasta tilaa ja heikkoa asemaa. Nämä teot ansaitsevat rangaistuksen. Pelkkä maahantulo yksistään ei sen sijaan voi koskaan johtaa rangaistukseen.

4 Monikulttuurinen Suomi

Monikulttuurisuus tarkoittaa useiden kulttuurien läsnäoloa samalla alueella eikä siis ole itsessään hyvä tai paha asia. Suomi olisi monikulttuurinen ilman maahanmuuttajia, sillä ei ole olemassa yhtä suomalaista tapaa elää ja löytää paikkansa maailmassa. Osa Suomessa asuvista nauttii luonnosta ja osa kaupungista, osa on heteroita ja osa homoja, osa kaipaa omaa rauhaa ja osa taas yhteisöllisyyttä, osa harjoittaa jotakin uskontoa ja osa ei. Olennaista on, kuinka erilaisten elämäntyylien maassa toimitaan ja annetaan erilaisille ihmisille mahdollisuuksia olla onnellinen.

Maa, jossa erilaiset kulttuurit ja elämäntavat ovat mahdollisia rinnakkain, perustuu jatkuvaan vuoropuheluun. Yhteiset ja yhteiskunnan toiminnan kannalta merkittävät arvot

kirjataan laeiksi, joita joko kunnioitetaan tai muutetaan. Vuoropuhelussa tulee saada puuttua tiukasti epäkohtiin niin oman kuin muiden väestöryhmien omassa tai niihin kohdistuvassa toiminnassa. Rasismia ei kuitenkaan pidä antaa naamioida kulttuurin kritiikiksi.

Lähtökohtana monikulttuurisuuden kehittämiseksi on kunnioitus. Toisistaan eristäytyvien ja eristettävien ryhmien välinen suvaitsevaisuus ei riitä. On siirryttävä suvaitsevaisuuden ihanteesta osallistamisen ja vuorovaikutuksen ihanteeseen.

4.1 Rasismi on kitkittävä

Rasismi ei ole pelkästään maahanmuuttajiin ja muihin kulttuuriin vähemmistöihin kohdistuvaa väkivallantekoa tai ilkivaltaa, vaan myös sanallista kiusaamista ja nimittelyä. Vaikka tämän tyyppiseen rasismiin puuttuminen voi olla hankalaa, niin on tehtävä, sillä vaikeneminen ja vähättely ovat rasismia hiljaista hyväksyntää.

Rasismia lähtökohtana ovat tietämättömyys, erilaisuuden pelko ja ennakkoluuloihin perustuvat asenteet. Näitä asenteita on mahdollista ja välttämätöntä muuttaa. Ihmisten yhdenvertaisuuden korostaminen tulee aloittaa jo päiväkodissa.

Rasismia ovat myös yhteiskunnalliset rakenteet, jotka asettavat maahanmuuttajat ja muut kulttuuriset vähemmistöt muita heikompaan asemaan. Maahanmuuttajia syrjitään esimerkiksi koulutusmarkkinoilla ja työelämässä. Syrjivät ja syrjäyttävät rakenteet tulee tunnistaa ja purkaa.

4.2 Kulttuurikonfliktien lievennyttäminen

Maahanmuuttajan sopeutuminen ei aina ole helppo prosessi. Suomalaisella yhteiskunnalla on suuri valta siihen, miten hyvin maahanmuuttaja tässä onnistuu. Suomen monikulttuuristuminen vaatii sopeutumista myös paikallisväestöltä, ei vain maahanmuuttajilta. Joidenkin maahanmuuttajien lähtömaiden kulttuuri saattaa tuntua hyvin vieraalta, jopa pelottavalta. Sekä maahanmuuttajat että heidän suomalaisina kasvaneet jälkeläisensä kohtaavat syrjintää työ- ja asuntomarkkinoilla sekä muissa arjen tilanteissa.

Ennakkoluulot ja negatiiviset asenteet perustuvat usein joko vanhentuneelle tai väärälle tiedolle. Siksi tarvitaan kiihкотonta tosiasioiden tarkastelua. Erilaisuutta ja rajoja pönkittämällä ja pelkoa lietsomalla kaikki lopulta häviävät, sillä kaikkien rajojen hälveneminen ja liikkuvuuden lisääntyminen maailmassa ovat tosiasioita. Suomen on sopeuduttava niihin. Siksi on Suomen etujen mukaista tukea maahanmuuttajien sopeutumista ja maan monikulttuurisuutta.

Maahanmuuttajien kotoutuminen ei saa perustua maahanmuuttajien suomalaistamiseen ja heidän oman kulttuurinsa häivyttämiseen. Erilaisten kulttuurien arvostus on keskeistä nuorten kohdalla. Onkin erityisen tärkeää tukea maahanmuuttaja- ja monikulttuurisia nuoria tuntemaan omat juurensa, jotta he eivät jäisi väliinputoajiksi ja vaille kulttuurista identiteettiä.

4.3 Vapaasti Suomessa

Suomalainen yhteiskunta perustuu perustuslaissa säädettyihin sanan-, uskonnon- ja liikkumisen vapauksiin. Ihmisellä on myös oikeus näyttää siltä miltä haluaa, pukeutui hän

sitten huiviin, minihameeseen, kilttiin tai verkkopaitaan. Monikulttuurinen yhteiskunta edellyttää näiden vapauksien vaalimista. Kaikkien on oltava yhdenvertaisia lain edessä. Ihmisen syntyperä tai kulttuuristausta ei saa aiheuttaa yleisestä linjasta poikkeavaa laintulkintaa tuomioistuimissa.

Sananvapaus takaa oikeuden ajatustensa ilmaisemiseen kenenkään ennalta estämättä. Tätä oikeutta ei tule rajoittaa väärinkäytösten kitkemisen toivossa. Myös uskontojen kritiikki tulee tuoda täysimääräisesti sananvapauden piiriin. Sananvapauden väärinkäytöksistä tulee kuitenkin jatkossakin rankaista esimerkiksi uhkailu-, kiihotus- ja kunnianloukkaustapauksissa.

Maahanmuuton myötä kasvavien uusien uskontokuntien ja kiihtyvän kirkosta eroamisen seurauksena uskonnonvapauden kysymykset korostuvat. Vapaus uskoa ja olla uskomatta joutuvat koetukselle keskustelussa, jossa Suomea pidetään yhä lähes täysin luterilaisena maana. Valtion ja kuntien suhtautumista eri vakaumuksiin on tarkasteltava kriittisesti ja tasapuolistettava. Kouluissa on varmistettava, ettei kukaan joudu osallistumaan tahtomattaan uskonnon harjoittamiseen. On kiinnitettävä huomiota myös uskonnollistaviin käytäntöihin ja kielenkäyttöön. Ketään ei tule määrittää vain uskontonsa kautta.

5 Yhteenveto: Keskeiset vaatimukset

- Globaali vastuu on otettava maahanmuuttopolitiikan lähtökohdaksi
- Suomesta on tehtävä houkuttelevampi työperäisille maahanmuuttajille
- Lukukausimaksukokeilusta EU/ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille on luovuttava välittömästi
- Suomen pakolaiskiintiö on nostettava 1000 henkilöön nykyisestä 750 henkilöstä
- Euroopan unioniin on perustettava yhteinen turvapaikkaviranomainen
- Turvapaikanhakuprosessia on nopeuttava
- Viisumivaatimuksista EU:n ulkopuolisille maille tulee pyrkiä luopumaan
- Kaikille maahanmuuttajille pitää taata mahdollisuus riittävään koulutukseen
- Jokaisella maahanmuuttajalla tulee olla oikeus kotimaisen kielen opetukseen
- Asuntopolitiikan on tuotava erilaiset ihmiset yhteen
- Kuntiin on saatava kunnan koosta ja kunnassa asuvien maahanmuuttajien määrästä riippuen pää- tai sivutoiminen maahanmuuttaja-asiamies
- Oleskeluluvan saaneita ei tule karkottaa
- Rasismia vastaan on kamppailtava kaikkialla yhteiskunnassa
- Sanan-, uskonnon- ja liikkumisen vapaus on taattava kaikille